

Opis źródła:

Exposé rządowe kanclerza Niemiec Willy'ego Brandta wygłoszone 28 października 1969 roku przed Bundestagiem dotyczące polityki Niemiec (tzw. Ostpolitik) wobec komunistycznych państw Europy Środkowo-Wschodniej na drodze tzw. normalizacji. Uznaje się, że ww. mowa stała się fundamentem polityki wewnętrznej i zewnętrznej Republiki Federalnej Niemiec i miała swoje przełożenie na losy Europy w XX wieku.

Miejsce wydania:

Wielkie mowy historii : Od Kennedy'ego do Ratzingera, T. 4, Warszawa 2006, s. 104-108.

[https://www.willy-brandt-biografie.de/wp-](https://www.willy-brandt-biografie.de/wp-content/uploads/2017/08/Regierungserklaerung_Willy_Brandt_1969.pdf)

[content/uploads/2017/08/Regierungserklaerung_Willy_Brandt_1969.pdf](https://www.willy-brandt-biografie.de/wp-content/uploads/2017/08/Regierungserklaerung_Willy_Brandt_1969.pdf)

Miejsce przechowywania źródła:

Zapis exposé znajduje się prawdopodobnie w zbiorach The Federal Chancellor Willy Brandt Foundation w Berlinie lub w Bundesarchiv (archiwum Bundestagu) w Berlinie.

Tekst źródła:

Panie prezydencie, moje panie, moi panowie!

Jesteśmy zdecydowani strzec bezpieczeństwa Republiki Federalnej i jedności narodu niemieckiego, zachować pokój i pracować wspólnie nad pokojowym ładem europejskim, brać udział w budowie pokojowego ładu europejskiego, rozszerzać prawa obywatelskie, podnosić dobrobyt naszego narodu i rozwijać nasz kraj w stopniu, który zapewni mu w przyszłości należną mu w świecie pozycję. Polityka tego rządu będzie stała pod znakiem kontynuacji i odnowy.

[...]

Zadanie praktycznej polityki w najbliższych latach jest następujące: zachować jedność narodu przez uwolnienie stosunków pomiędzy dwoma częściami Niemiec od obecnego stanu skrepowania. Niemców wiąże nie tylko język i historia — z jej blaskiem i nędzą; w Niemczech wszyscy jesteśmy w domu. Poza tym mamy wspólne zadania i wspólną odpowiedzialność za pokój między nami i pokój w Europie.

Dwadzieścia lat po utworzeniu Republiki Federalnej Niemiec i NRD musimy powstrzymać postępujący podział narodu niemieckiego, a więc podjąć próbę przejścia od regulowanej koegzystencji do życia razem. Leży to nie tylko w narodowym interesie Niemców, ale ma znaczenie również dla pokoju w Europie i dla stosunków Wschód—Zachód. Nasz i naszych

przyjaciół stosunek do międzynarodowej pozycji NRD zależy w znacznym stopniu od stanowiska Berlina Wschodniego. Poza tym nie chcemy ograniczać naszym obywatelom korzyści płynących z międzynarodowej wymiany handlowej i kulturalnej. [...]

Panie i panowie! Pakt Północnoatlantycki, który sprawdził się w ciągu dwudziestu lat swojego istnienia, gwarantuje nasze bezpieczeństwo również w przyszłości. Jego trwałość jest warunkiem wspólnych wysiłków do osiągnięcia odprężenia w Europie. Jakkolwiek byśmy spojrzeli na politykę bezpieczeństwa: czy to od strony naszych poważnych i bezustannych prób jednoczesnego i równoważnego ograniczenia zbrojeń i ich kontroli, czy od strony zabezpieczenia wystarczającej obronności Republiki Federalnej Niemiec — w obu tych aspektach rząd federalny stoi na stanowisku równowagi sił i zapewnienia pokoju. W obu tych kontekstach rząd federalny uważa również zewnętrzne bezpieczeństwo naszego państwa za jedną z funkcji sojuszu, do którego należymy, i w którego ramach przyczyniamy się do zachowania równowagi sił pomiędzy Wschodem i Zachodem.

Dla naszego bezpieczeństwa potrzebujemy przyjaciół i sojuszników, podobnie jak oni potrzebują nas i naszego wkładu w swoje bezpieczeństwo. Bez wzajemnego zaufania w polityczną stabilność tej postawy nie jest możliwe ani utrzymanie Paktu, ani bezpieczeństwa. [...]

W najbliższym czasie, rząd federalny podejmie szereg decyzji, które potwierdzą jego wolę trwałej i konsekwentnej kontynuacji dotychczasowej polityki:

1. Rząd federalny będzie występował na konferencji w Hadze na rzecz wprowadzenia skutecznych środków zmierzających w kierunku pogłębienia i rozszerzenia Unii i umocnienia współpracy politycznej.
2. Podejmiemy ofertę Stanów Zjednoczonych, proponującą udział przemysłu niemieckiego w wybranych dziedzinach badania kosmosu.
3. Będziemy brali aktywny udział w pracach utworzonego przez Radę Paktu Północnoatlantyckiego Komitetu ds. Wyzwań Współczesnego Społeczeństwa.
4. Następnie ustosunkujemy się do radzieckiego *aide-mémoire* w sprawie rezygnacji z użycia siły i zaproponujemy termin zainicjowanych przez Związek Radziecki rokowań w Moskwie.
5. Przedłożymy rządowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej propozycję podjęcia rozmów, która będzie również odpowiedzią na wystąpienie Władysława Gomułki z dnia 17 maja 1969 roku. [...]
6. Podpiszemy układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowych, kiedy tylko — zgodnie z decyzją poprzedniego rządu federalnego — zostaną usunięte istniejące jeszcze wątpliwości [...]

Przeł. Henryk Stanke

Słowniczek pojęć:

aide-mémoire - (z fr. pomoc dla pamięci) – nota pozbawiona danych nadawcy i adresata, stanowiąca nieoficjalny i pozbawiony mocy urzędowej komunikat po zakończeniu rozmów dyplomatycznych. Patrz: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Aide-m%C3%A9moire>

Konferencja w Hadze na rzecz wprowadzenia... - Chodzi o szczyt w Hadze, na którym spotkali się członkowie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, by rozmawiać o dalszej integracji. Patrz: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/pl/FTU_1.1.2.pdf

NRD – Niemiecka Republika Demokratyczna (tzw. Niemcy Wschodnie, zależne od ZSRR)

Pakt Północnoatlantycki – Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO). RFN należał do tej organizacji od 1954 roku. patrz: <https://pl.wikipedia.org/wiki/NATO>

Republika Federalna – Republika Federalna Niemiec (tzw. Niemcy Zachodnie).

Willy Brandt – właśc. Karl Herbert Frahm (ur. 18 grudnia 1913, zm. 8 października 1992) – niemiecki polityk związany z Socjaldemokratyczną Partią Niemiec, następnie kanclerz RFN w latach 1969–1974. Patrz: https://pl.wikipedia.org/wiki/Willy_Brandt

Wystąpienie Władysława Gomułki z dnia 17 maja 1969 roku – chodziło o rozmowy dotyczące uznania granicy na Odrze i Nysie. Patrz: https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_Gomu%C5%82ka

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Dlaczego, według autora, należy zmienić dotychczasową politykę wobec Niemieckiej Republiki Demokratycznej?
2. Jak autor tekstu ocenia dotychczasowe członkostwo RFN w NATO?
3. Podaj przykłady świadczące o międzynarodowej aktywności politycznej i gospodarczej Republiki Federalnej Niemiec, które występują w tekście.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Oceń znaczenie podjęcia rozmów przez RFN w kwestii uznania granicy z Polską na Odrze i Nysie. Odpowiedź uzasadnij.
2. Jaki wpływ na rozwój wspólnot europejskich oraz Paktu Północnoatlantyckiego miało członkostwo RFN w tych organizacjach?

Wskazówki:

Polityka wschodnia (Ostpolitik) Willy'ego Brandta, socjaldemokratycznego kanclerza RFN, dotyczyła normalizacji stosunków pomiędzy RFN, a komunistycznymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej oraz ZSRR. Świadczyć o tym może m.in. uznanie przez Republikę Federalną Niemiec granicy z Polską na Odrze i Nysie, o co apelowano od zakończenia II wojny światowej. Za swoje działania na arenie międzynarodowej Willy Brandt otrzymał pokojową Nagrodę Nobla w 1971 r. Kanclerz Brandt w swojej polityce zagranicznej łączył działania zmierzające do pokoju (dialog z blokiem wschodnim) z zapewnieniem bezpieczeństwa własnego kraju przez rozwój armii.

Literatura pomocnicza:

Dubowski T., *Układ między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec o podstawach normalizacji ich wzajemnych stosunków z 1970 r. – refleksje na tle bońskiej polityki europejskiej i wschodniej*, „Miscellanea Historico-Iuridica”, T. XIX, z. 2, 2020

Szumlik B., *Willy Brandt — teoretyk niemieckiej socjaldemokracji i polityk (do 1974 r.)*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio K, Politologia 23, s. 155-167 (

Najważniejsze cezury:

Koniec lat 60. i początek lat 70. XX wieku to czas stopniowego odprężenia w kwestii zimnej wojny w stosunkach Wschodu i Zachodu. W 1968 r. miała miejsce Praska Wiosna i interwencja wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji. Ogłoszono również doktrynę Breżniewa mówiącą o tym, że wojska Układu Warszawskiego mają prawo wkroczyć do każdego kraju, który próbuje zastąpić komunizm demokracją czy liberalizmem. Jednak kilka lat później przywódcy USA i ZSRR ogłosili nową erę „pokojowego współistnienia” i politykę odprężenia pomiędzy dwoma mocarstwami i blokami. Podobne działania przejawiał kanclerz RFN Willy Brandt, o czym świadczy m.in. uznanie granicy Niemiec z Polską na Odrze i Nysie 7 grudnia 1970 r.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Adrian Kopp